



milo milunović

razoreni grad

TITO JE NAŠ

...Kao revolucionar, kao vojnik i kao državnik, u samoj hučnoj matrici savremenog istoriskog zbiljanja, slušajući u svom sopstvenom srcu kako odzvanjaju, tamni i mukli, ali moćni i neodoljivi, nepogrešivi otkucaji srca narodnog, Tito je uvek pouzdano znao i danas pouzdano zna koji je put i kakav je smisao istoriskog razvika. Od 1937, kada je došao na čelo naše Partije, do 1941, kada je, prvenstveno Titovom zaslugom, Partija dočekala hitlerovsku bujicu spremna i sposobna da joj odoli, od 1941, kada je Titova Partija pvela narod u borbu za nacionalno oslobođenje koja je logično uključivala narodnu revoluciju, do 1945, kada je Armiju i narod izveo na visoravan poredne slave, i od 1945, kada je narod pod rukovodstvom svoje Partije počeo da upravlja svojom sudbinom i da zida svoj slobodni socijalistički dom, do 1948, do danas... kad okružen čitavim narodom korača duž strmih litica koje jedino vode u no-

vu, u još slavniju pobjedu, u pobjedu osnovnih komunističkih principa, Tito ide istim putem. Za njega, za Partiju, za sav narod, za državu, taj put je jedan isti, prav, dosledan, težak i herojski, mučan i slavan, svetao, jedini moguć...

U svemu što Tito odlučio, učini ili kaže, ne ogleda se samo njegov um i njegova odlučnost, energija i karakter, nego i njegovo srce. Jasnoća njegove misli nikada nije suva ni lucidnost opora. Bez one srdačne, čovečne brige za čoveka, koja je toliko puta došla kod njega do izraza, bez onog neobičnog, toplog zračenja koje svakog osvaja, on ne bi bio tako veliki kao što je. Jer njegova veličina nije apstraktna, idealizovana, mramorna, narodu nedostizna...

...Komunist i vođa nacionalnog ustanka, manuлни radnik i predsjednik republike, internacionalista i patriota, radnik i orga-

nizator, čovek koji seljaku i o seljaku govori jezikom seljaka, a Churchill i o Churchill jezikom državnika ne menjajući pritom nijednu svoju reč, jer je svaka njegova reč izraz nepokolebljivog ubedjenja a to ubedjenje izraz naše istine, taj čovek govori uvek u ime svih nas, i u ime sveg onog što je u nama najbolje, što je licem okrenuto prema svetlosti i prema budućnosti, što je u našoj zajednici zaloga njenog bratstva i jemstva njenog jedinstva...

Verni Titu, mi smo samo sebi samima verni, a verni sebi samima, mi smo verni velikom zadatku da budemo, u ovom vremenu, jedan od najvažnijih elemenata progresa čitave ljudske vrste. Svetla čela radnih ruku, svesni svoje internacionalne odgovornosti bez osećanja manje-vrednosti ali i bez megalomanije, mudri i smeli kao Tito, strpljivi i nestrpljivi kao narod koji je zbio jaram kapitala, jaki i bliski jedni drugima kao stabla ogromne šume gde hrast kraj jasena i bora raste, imaćemo prava da ponovimo znajući šta te reči znače i šta im sleduje:

MI SMO TITOVCI...

Marko RISTIĆ

(„Za Titov rodjendan“,
Pariz, 25 maja 1949;
„Tito“, 18 maja 1953)

...Svaki od aktivnih članova Mlade Bosne imao je neku od svojih ličnih karakteristika. To su bile izrazite ličnosti, iako mnoge od njih nisu, usled mladosti, bile još potpuno razvijene. Vlada Gaćinović bio je energičan, setan i nečujan, Gavrilo Princip odlučan, grub i ćutljiv, Tripko Grabež sentimentaln i nežan, Nedeljko Cabrinović entuzijasta i glasan, Bogdan Zerajić sumoran i tih, Danilo Ilić meditativan i zabrinut. Ma koliko ove lične osobine bile interesantne i važne, one nas ovde toliko ne interesuju koliko nas interesuju njihove zajedničke karakteristike, karakteristike cele grupe

Pre svega, svi aktivni članovi Mlade Bosne imao je neku od svojih ličnih karakteristika. To su bile izrazite ličnosti, iako mnoge od njih nisu, usled mladosti, bile još potpuno razvijene. Vlada Gaćinović bio je energičan, setan i nečujan, Gavrilo Princip odlučan, grub i ćutljiv, Tripko Grabež sentimentaln i nežan, Nedeljko Cabrinović entuzijasta i glasan, Bogdan Zerajić sumoran i tih, Danilo Ilić meditativan i zabrinut. Ma koliko ove lične osobine bile interesantne i važne, one nas ovde toliko ne interesuju koliko nas interesuju njihove zajedničke karakteristike, karakteristike cele grupe

Privatnog života nisu imali. Po neka sentimentalna ljubav, često deformisana pod uticajem literature, naročito Čerņiškenskog, bilo je sve što su ovi mladići stizali da uzmu od života. (Izuzetak u tome pogledu bio je jedino Nedeljko Cabrinović, kome su ostali to zamerali.) Svi su živeli vrlo oskudno i u Sarajevu, i u Beogradu, i u Beču i u Zenevi. Ali oni taj život nisu podnosili teško. Verovali su, da oni, revolucionari i apostoli borbe, ne bi ni smeli da žive drukčijim životom. Iako nisu bili askete, bilo je kod njih dosta asketizma, koji je bio pomešan i sa boemstvom. Granica između boemstva i asketizma nije bila čvrsta i određena. Oni nisu bili askete iz ubedjenja, i zato je njihov asketizam mogao da prelazi i u boemstvo, oni nisu bili ni boemi po ubedjenju ni po svojim životnim ciljevima, i zato je njihovo boemstvo moglo da prelazi i u asketizam. Vlada Gaćinović gužvao je nove pantalone da bi uništio trag pegle.

Svi su bili spremni na žrtve. Lična žrtva Bogdana Zerajića stvorila je kult. Pohoditi Zerajićev grob u Sarajevu značilo je biti spreman na istu žrtvu. A posete Zerajićevo grobu bile su česte i mnogobrojne. Vladimir Gaćinović traži primere lične žrtve po svetu i upućuje na njih svoje prijatelje: „Velika podgotovka treba da je stvaranje morala, koji je osnova celog posta, daje inteligenciju i osećanje, žrtvu život bez naknade, gori i pada za uverenje. Setite se slučaja iz Italije, Rusije, Francuske: jednog Orsinija, bogodanog ćutljivca, goto-

LJUDI

...To bi bile opšte karakteristike zajedničke osobine jedne grupe ljudi kojima je razvoj društvenih prilika, i sticaj raznih političkih okolnosti, dodelilo da povedu jednu političku borbu u zemlji, i da je vode kako su najbolje umeli i mogli.

Ma kakva bila danas ocena njihovog političkog rada i njihovih metoda borbe, ma kakvo mesto oni imali u istoriji, jedno je sigurno i nesporno: kao ljudi i kao borci oni predstavljaju vrhunac onoga što jedan čovek može od sebe da da.

Veselin MASLESA

(Skraćeno poglavlje iz knjige „Mlada Bosna“, Beograd, Kultura, 1945)

jama (odlomak)

Planu u srcu sva ognjišta rodna,
Osvetom buknu krvi prolinene
Svaka mi žila, i ko usred podna
Sunce Slobode razbi sve mi sjene.
Držeć se smjera gari'noga dima,
Jurnuh, poletjeh k vašim pucnjevima.

Tu ste me našli ležati na strani,
Bražo rođena, neznanj junaci;
Pjevali ste, i ko kad se dani,
Široka svetlost, kao božji znaci,
Okupala me, Rekoh: zar su snovi?
Tko je to pjevo? Tko mi rane povi?

Oćutjeh na čelu meku ruku žene;
Sladak glas začuh: „Partizani, družo!
Počivaj! Muke su ti osvećene!”

Ruke se moje prema glasu pruže,
Bez riječi, i dosegruh nježno lice,
Kosu i pušku, bombu vidarice.

Zajecao sam i još i sad plaćem
Jedino grlom, jer očiju nemam,
Jedino srcem, jer su suze maćem.
Krvni'kom tekle zadnji puta, Nemam
Zjenice da vas vidim i nemam moći
A htio bih, tugo, — s vama u boj poći.

Tko ste? Odakle? Ne znam, ali se grijem
Na va'em svijetlu. Pjevajte, Jer ćutim,
Da sad tek živim, makar možda mrijem.
Svetu Slobodu i Osvetu slutim...
Va'a mi pjesma vraća svijetlo oka,
Ko narod silna, ko sunce visoka.

Ivan Goran KOVAČIĆ

milo milunović

galab

